Árpád-kori ereklye

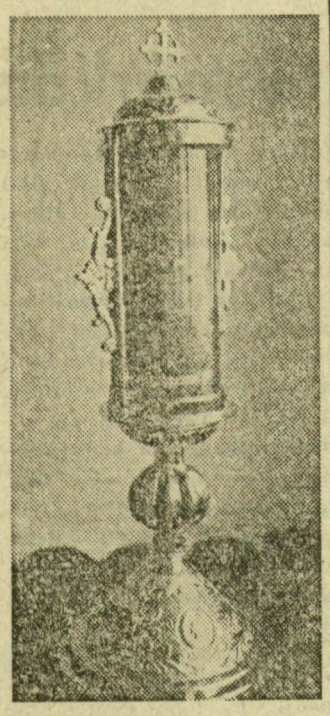

II. Endre gyermeke volt Erzsébet hercegnő, aki Sárospatakon született. Az 1231-ben Marburgban elhunyt hercegnőt —, aki kórházat alapított, gyógyította a szegényeket, gyapjúfonásból tengette életét — példás életviteléért halála után négy évvel szentté avatták. Ereklyéjét amelyet Pálos Frigyes hatvani prépos kutatott fel, a közelmúltban az ausztriai admonti Szent Benedek rend főapátja Sárospataknak adományozta. A 30 centiméter magas aranyozott Árpád-kori ereklyetartót a sárospataki vártemplomban helyezték el.

Szegeden

Érdekképviselet, várospolitika

Tegnap délelőtt a városi tanács és a KISZ-bizottság vezetői tanácskozást tartottak, melyen részt vett a városi úttörőelnök is. A tisztségviselők áttekintették és értékelték az együttműködés főbb területeit. Így a fiatalok érdekképviseletéről, a várospolitikai munkában való részvételükről, a foglalkoztatáspolitikáról esett szó. Megvitatták a fiatalok lakáshoz jutásának körülményeit, sport- és kulturális tevékenységük alakulását.

Nagy Albert szerzői estje

Gyoma nagyközség és Endrőd olyannyira egymás melletti települések, hogy természetes a „házasságuk". Az összevont helységek neve Gyomaendrőd. Nagy Albert Gyoma szülötte. Édesanyja és kiterjedt rokonsága ma is ott él. Nagy Albert 1956-ban került kapcsolatba a néptánccal. Tánciskolába járt, s ott az oktató figyelt föl mozgására, aki azt is látta, hogy szalontáncra aligha, ám néptáncra kitűnően alkalmas ez a fiatalember. Nagy Albert tehát néptáncos, később a gyomai együttes vezetője lett.

Tyúklétrázva, igen nagy kerülővel, de már teli tarsollyal és nagyszerű elképzelésekkel érkezett Szegedre Zsoldos Ildikóval együtt 1972-ben, hogy az akkoriban sírgödör szélén álló Édosz Táncegyüttest átvegye. A meglevő táncos, zenész és énekes gárdával nem tudott mit kezdeni. Hozzálátott egy új együttes fölépítéséhez. Minden szegedi iskolát végigjárt: agitált, győzködött, kért, ígért. Egyiket se tette meggondolatlanul. sőt kifejezetten hitt a megújításban. Így mentette vissza a hajdan szebb időket megért Édosz Művészegyüttes becsületét! Egy év elteltével már hihetetlen eredményt mutatott föl: a Szegedi Nemzeti Színházban hatalmas sikerrel mutatkozott be az általános iskolásokból verbuválódott Édosz Szeged Táncegyüttes!

Azóta tizenöt év telt el. Tartalmas tizenöt év. Ha csak azt vesszük, hogy több, mint ötezer fiatal tanulta a magyar folklórhagyományok ápolását: táncolt, dalolt, muzsikált, közben megismerte a magyar tájak viselet- és szokáshagyományait, máris hálásak lehetünk Nagy Albertnek és Zsoldos Ildikónak. Nagy Albert viszont új oldaláról is hamarosan bemutatkozott: gyűjtéseiből színpadi műveket alkotott. Koreográfiáit valamennyi magyar együttes tanulja. Egy másik nagy érdem: tucatjával nevelte ki együtteséből a Népművészet ifjú mestereit, kikre már nem csak ő, de a város is méltán lehet büszke! Mindezek mellett — ki tudja, minő rejtett energiákból táplálkozva — együttestől-együttesig nyargalva tanította az új irányzatot mutató néptánchagyományokat és dalokat, melyeknek mindegyike a bartóki tiszta forrás szüleménye.

Gyomaendrőd modern és irigylésre méltó művelődési központjának nagyterme zsúfolásig megtelt vasárnap este. A SZOT-díjas koreográfust, a kiváló táncpedagógust köszöntötte szülőfaluja. Nagy Albert szerzői estjére eljöttek az egykori általános iskolai tanítók, a hajdani munkatársak, gyerekkori pajtások, és természetesen a szép számú rokonság, az ismerősök. Fellépett a Szeged Táncegyüttes „nagy" és „utánpótlás" csoportja, vagyis a Nyisztor György, illetve Kardos István nevét viselő együttesek, valamint a kamaraegyüttes. Vendégként léptek színpadra az üllésiek. A magyar táncokat bemutató műsorokhoz a Szeged Táncegyüttes zenekarai muzsikáltak, kitűnően! A több, mint száz táncos és másfél tucat zenész műsora méltán ünnepelte a nagy és lelkes közönséggel együtt a szerzőt. A mindvégig vastapssal kísért műsort Király Zoltán a szegedi televízió főmunkatársa vezette.

L. J.

Képernyő

Röplapok a konyhában

Mi, bértollnokok, gyakran élünk azzal a fogással, hogy valamely elegyről úgy írunk, hogy megidézzük az ételreceptek nyelvezetét, hangulatát, stílusát. *Temesi Ferenc* nagyregényéről szólva ekként tehetjük ezt: végy több generációnyi családtörténetet, elegyítsd mívesen szabdalt néprajzzal, mindezt jól keverd össze egy nagy adag nemzedéki tudattal, öntsd ezt a masszát Szeged város formájára, s a személyes sors forró sütőjében helyezd el, végül meleg ajánlással tálald e város népének. Szóval, írhatnánk erről így, ha nem tolakodna ide a tény: néhányan nem szívesen fogadták Temesi *Por* című regényét — a fönti hasonlattal élve —: lesöpörték a terített asztalról.

Honnan veszem ezt, mikor a tömegtájékoztatás minden eszköze Temesi nagy sikeréről, a lexikonregény kiválóságáról, új minőségeiről zeng, s ráadásul még a televízió nemzeti adója is városunk szülöttével nyittatja ki a „betett könyvet"? Szóval, miért ízetlenkedek itt?

Mert az ünnep pillanataiban sem lehet megfeledkezni arról, hogy közel egy esztendeje e sorok írója volt egy irodalmon kívüli szempontból elhalasztott író-olvasó találkozó házigazdája, melyen az író szerepét Temesi Ferenc, Rókus szülötte alakította volna. A találkozó elmaradt, és hónapokig gyanúsan méregették a Port egyes helyeken, mintha bárkinek és félelemre adhatna okot egy irodalmi mű, amelynek — tudvalevően — másfajta valósága van, mint a hétköznapi tényekből szerveződő világnak. Engedtessék meg, hogy ne értsem meg ezt a félelmet, mely a közeli és a távoli múlttól is úgy tart, mintha az maga volna az ítéletosztó igazság!

Kérdéseim: miért jobb az a szerző, aki fölismerhetetlen párlatokká desztillálja a hús-vér egyedeket? Miért gyanús, ha egy író regénynyel tiszteleg szülővárosa előtt? Forradalmon kívüli helyzetben lehet-e veszélyes a leírt szó? Egyáltalán: a hatalom birtoklása után miért szelídítették szórólappá a szavak fegyvereit hordozó röplapot?

Hihetnénk: nem a regényről és a csütörtök esti *Nyitott könyvről* van itt szó, Pedig nagyon is, mert a művek fogadtatása szorosan hozzátartozik az önálló életre kelt írás történetéhez. Ennek a históriának volt jelentős állomása a szegedi író könyve alapján Szegeden, szegedi színészekkel forgatott film, amely ízelítőt — följebb kacsintva: kóstolót — adott a népszerű nagyregényből. Kedvet teremtett az olvasáshoz, kinyitotta a könyvet mindenki számára, és legalább annyira szórakoztatott, mint az írott mű. Föl is sóhajtottam a végén: néztem volna még...

Nim minden nevelő célzat nélkül fűzöm ide — függelékként — a magyarázatot: a tévéműsor tetszett, mert hihetően és hitellel mesélt. Ez a kis rész felelt az egészért. De nem azért ültem a fotelhoz szögezve, mert a színészben fölismertem azt, aki a Gösserben tegnap sört ivott, vagy mert a Sárkány asztalánál az az úr fröcscsözött, aki kéziratokkal kezében szokott átsietni a Széchenyi téren.

Mert Porlódban az a jó, hogy — még a mesterségesen kavart porban is — néhány itteninek láthatóan van szelleme.

Dlusztus Imre

Gyereket szülni ma Európában

Az Egészségügyi Világszervezet szakértői csoportja nyolc éven át vizsgálta Európa különböző országaiban a magzatkihordás és a szülés körülményeit, kultúrákként eltérő szokásait, és lehetőségeit. Tapasztalatokat leíró, a korszerűsítésre javaslatokat tevő könyv született a majd évtizedes kutatómunkából. A világ számos nyelvére lefordították. Magyarul nem olvasható. A napokban járt Szegeden Marsden G. Wagner, a WHO európai régiójának anya- és gyermekvédelmi igazgatója, s ismertette a vizsgálódás tapasztalatait a Gyermeket szülni ma Európában című könyv alapján.

Milyen is a Wagner úr által vázolt korszerű, ideális szülés?

Nos, ha elfogadjuk azt a megállapítást, miszerint a szülés az életciklus része, legfontosabb „pillanata", akkor el kell fogadnunk azt is, hogy a családtól el nem szakítható esemény. Az együttszülés katartikus élménye, a családi összetartozás érzésének erősítője. Legyen tehát az édesapa a szülés egész folyamata alatt felesége mellett. A szülő nő pedig dönthesse el maga, mi történjék vele a vajúdás közben. Legyen joga és lehetősége választani; ülővagy állóhelyzetben akar-e küszködni. Tarthassa magánál — a mellére fektetve — közvetlen a kitolás után gyermekét, hiszen bizonyított tény, hogy az anya-gyermek kapcsolatára jól hat ez a korai újratalálkozás. Mi több a szoptatást is kedvezően befolyásolja. Választhasson az édesanya: gyermekével együtt kívánja eltölteni a szülés utáni első napokat, avagy tőle külön szobában. S az ideális szülés utolsó programpontja: mehessen haza mielőbb — egy-két nap után — hiszen az otthon nyújtotta érzelmi biztonság sehol, semmilyen körülmények között nem pótolható.

Igen, csodálatos idea, — mondhatja a szülőszobákat megjárt magyar anya, de rögtön kérdéseket sorakoztat. Vajon a legtöbb helyen jellemző, üveglappal elválasztott szülő„szoba" megfelel-e az együttszülésre, s nem inkább tömegszülés lesz-e belőle? Megvalósítható-e a 20 perces anyamellre fektetés ma Magyarországon, amikor a zsúfoltság okán sokszor még a folyosón is vajúdnak asszonyok? Hogyan választhatna tetszése szerint; gyerekkel együtt, vagy tőle külön akar maradni, amikor a szobatársak befolyásolják döntését. Ha az egész kórterem maga mellett akarja gyermekét, akkor ki-ki a saját gyerekét tudhatja csak maga mellett?

— „A körülményeket meg lehet teremteni — mondotta Wagner doktor. — Csak pénz, épület gondolkodásmód-változás kell hozzá."

Hiszem, hogy ha az első két feltétel adott, a harmadiknak nincs, és nem lesz akadálya. Csak hát ismerve a magyar egészségügy évről évre szűkülő anyagi lehetőségeit, a gyógyítás más, esetleg fontosabb hiánypótlásra váró területeit, nemigen bízhatunk abban, hogy a közeljövőben megszaporodnak országunkban az ideális szülést lehetővé tevő szülészeti osztályok.

Volna mit tennünk azonban addig is. Nem kell hozzá pénz, épület, csak gondolkodásmód-változás. Hiszen addig, amíg gyermekét magában hordozó dolgozó nő, a munkahelye számára elviselendő, kényszerű teher, nemigen remélhet érzelmi támogatást. Jóllehet bizonyított tény az is, hogy a koraszülések okai közt az elfelejtett érzelmek, a törődés hiánya — ha úgy tetszik — a társadalmi támogatás — is felleihető.

Amíg együtt nem szülhetünk, legalább tegyük a várandósságot (és az anyaságot) megbecsült értékké. Ez is hozzátartozik a korszerű szüléshez, az európai mintához.

Kalocsai Katalin

Kassai kívánságok

Rádió-figyelő

Időről időre elkap a sajnálkozás, valahányszor csak szembesülni kényszerülök a ténnyel, mármint hogy a magyar helyesírás nem ád módot a különböző magyar nyelvjárásokban használatos magánhangzók jelölésére, például a zárt *e* vagy *a* nyomtatásban történő érzékeltetésére. Hiszen, ha most palóc nyelvjárásban ideírhatnám *Petőfi Színészdalának* első két-három sorát, az interpretációval legalább háromféle fontos dolgot tömören dokumentálhatnék. A magyar tájnyelv páratlan gazdagságának egyik különösen kedves ízvariánsát, anyanyelvünk sajátos rugékonyságának, flexibilitásának ikszedik számú bizonyítékát — és az egyik, határainkon túli nagy magyar tömb értelmiségi rétegének egy reprezentáns megnyilatkozását. Mivelhogy a Színészdalt *Kolosi Árpád*, a kassai Thália Színház művésze adta elő jó palócosan szombaton délután a Petőfi adón, a *Magunkat ajánljuk* című program *Színházi kívánságműsorá*ban, amely ezúttal Kassáról, az említett színházból jelentkezett.

A vállalkozás máris, mindenféle érdemi és konkrét, részletes vizsgálat előtt nagy örömmel üdvözlendő. Merthogy kívánságai a magyarul beszélő közösség azon tagjainak is vannak ám, akik önhibájukon kívül élnek a jelenlegi Magyarország határain túl — s egy-két rádióműsorból csak az utóbbi időben vehetjük tudomásul ilyen összefüggésben is őket, olykor még „igazi" kívánságműsorokban is. (Tévés kívánságműsorokból soha — ott marósok, ápolónők és vezérigazgatók adják egymásnak a szabvány kívánság-stafétabotokat, lehetőleg a fővárosban, vagy onnan nem túl messze.) Viszont, hogy az egy tömbben, közvetlenül a szomszédságban lévő magyarság egy adott, reprezentatív intézményét egy teljes órán át tartó és a megszokott műsorstruktúrába illeszkedő programban is lehet az abszolút középpontba állítani: eleddig nem számított éppen bevett szokásnak a Bródy Sándor utca szerkesztőinél.

Most azonban igen. És a kassai kívánságok nemcsak roppant beszédesek voltak, de mindennél nyilvánvalóbbá is tették: amit csupán a színészek, a megszólaltatott kassai Thália-papok és -papnők végeznek arrafelé, már önmagában a legnagyobb tiszteletet, elismerést és védelmező segítséget érdemli. A részlet *Németh László Bodnárné* című darabjának ottani előadásából, *Gombos Ilona* beszámolója a tájolásokról a felvidéki magyar falvakban, vagy pláne ahogyan *Mikola Róbert*, a színház legfiatalabb művésze *Ady Dankó* című versét elmondta — példázatnak és egészen sajátságos kívánsággyűjteménynek számított egyszerre. Mert nem volt bizony ez a program a szó hagyományos értelmében veendő kívánságműsor, az obligát magyarnóta-, sláger-, kabarétréfa- meg áriaóhajokkal — mégis telis-teli volt kívánságokkal. Akár arról beszéltek Adyval, hogy „magyar a vér is még az én ereimben", akár arról, hogy a pozsonyi színiakadémiára évente két magyar fiatalt vesznek föl, s ott hetente egy magyar és szlovák beszédgyakorlatot tanulnak a hallgatók.

Szépen, szerényen és mély felelősségtudattal beszéltek a Kassán megszólaltatottak. Utóbbiak közül persze többen némi visszafogottsággal elegyedtek szóba a Magyar Rádió riporterével (a felvételt *Gyarmati Béla, Törzs Jenő* és *Virág Ferenc* készítette, a szerkesztő-műsorvezető *Nyakas Szilárd* volt) — de vajon miért történt, hogy a mikrofonos ember e tényt nem nagyon látszott megérteni? Pedig olyan nagy kombinálókészség talán nem szükséges a dolog megértéséhez...

Persze a lényeg tényleg az, hogy kívánságokat hallhattunk Kassáról. Hogy miket kívántak, akik megszólaltak? Nem túl sokat. Leginkább azt — hogy beszéljenek, beszélhessenek. Mértékadó források szerint, hallottuk, a neandervölgyi emben is azért halt ki — mert nem beszélt.

Domonkos László

Helikon zenei hetek

Nemzetközi Helikon zenei hetek címmel rendez hangversenysorozatot az Interkoncert és az Országos Filharmónia közreműködésével a keszthelyi Helikon Kastélymúzeum. A május 22-től szeptember 30-ig tartó program mesgzervezésére, finanszírozására bizottság alakult; ebben a már említett intézmények igazgatói mellett a Balaton körüli három megye, Somogy, Veszprém és Zala tanácsai, illetve jelentősebb gazdasági egységeinek vezetői is helyet kaptak. Az előző két év nyarán nemzetközi Helikon Fesztivál elnevezéssel megtartott, és sikert aratott, hasonló jellegű rendezvénnyel szemben ugyanis az idei zenei hetek keretében már nemcsak Keszthelyen és más zalai településeken lesznek koncertek, hanem Veszprémben, Balatonfüreden, valamint a magyar tenger déli partjának több üdülőhelyén is.

A minap elkészült műsortervben 33 hangverseny szerepel. Ebből kilencet a Filharmónia, ötöt — közösen — az Interkoncert és a Kastélymúzeum rendez, a többire pedig az utóbbi intézmény önálló szervezésében kerül sor. A pódiumra lépő muzsikusok, és együttesek között lesz a tervek szerint Gabos Gábor és Jandó Jenő zongoraművész, Perényi Miklós gordonkaművész, Benkő Dániel lantművész, Kovács Béla klarinétművész, Kocsis Albert és Kovács Dénes hegedűművész, Molnár András operaénekes, illetve a Zeneakadémia Rézfúvós Kvintettje, a Madrigál Kórus, a Ragtime Band, a Capella Savaria és a Bakfark Consort.

Koncertezik Keszthelyen Onczay Csaba gordonkaművész is, aki szeptember 18-tól 28-ig mesterkurzust tart a Festetics-kastélyban. Hazai és külföldi tanítványainak, valamint a Cziffra-alapítvány ösztöndíjasainak hangversenye, továbbá a fiatal díjnyertes szovjet szólisták bemutatkozása szintén méltán tart számot nagy érdeklődésre. Említést érdemelnek még a zenei hetek programjához kapcsolódó Goldmark-napok, amelyekre július 4-től 6-ig kerül sor, méghozzá a jövőre tervezett egyhetes Goldmark-fesztivál főpróbájaként.